

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/I. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

# UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna šte. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članrino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 2:50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

## Naročnike za 4. številko Zvončka nam javite zanesljivo do 20. t. m.

### Ne otopjevajmo pod pritiskom!

Z zadnjim dvanajstinskim finančnim zakonom nam je bila na nekam čuden, lahko bi rekli nemoralen način zvišana službena doba od 32 na 35 službenih let, ker nam pri 32 službenih letih ne priznavajo 15% v pokojnino.

Z novim dvanajstinskim finančnim zakonom nam je zopet zvišana službena doba, in sicer za pravico do penzije od 10 na 15 službenih let in obstojala je celo namerna, da bi se zvišala službena doba s pravico do penzije na 25 službenih let. To se pravi, kdor oboli pred 25 službenimi leti, če tudi v službi, ne dobi nobene pokojnine.

Pa ne samo da nam zvišuje država službeno dobo, na drugi strani nam znižuje sistematično naše službene prejemke.

Z zadnjim finančnim zakonom nam je znižala naše prejemke s komorsko doklado ali davkom na pripravo, ki je bil zelo občuten za aktivno uradništvo, še bolj občuten pa za upokojece, katerim se je ta davek odtrgal prav v decembru, v enem samem obroku.

Z novim dvanajstinskim finančnim zakonom pa je bil napravljen zopet nov atentat na naše plače. Upeljalo se je 4% penzijska doklada, torej nov davek in z njim novo znižanje naših plač za 4%.

Ni nam država še izplačala dolžnih razlik od oktobra 1923 do maja 1924. Stanovanja so se v neznosno višine zvišala in država je pričela učitelstvu odtrgavati celo od plače vrednost naravnih stanovanj, ki jih dajejo učitelstvu občine. Mesto da bi se stanarina v zmislu činovniškega zakona zvišala, se znižuje redni prejemki z raznimi davki vedno bolj in bolj.

Občuten udarec nam je bil zadan zopet z odločbo, da se povišice položajne plače ne bodo izplačevale od dneva zapalosti, temveč od dneva podpisa dekretov.

### Zahteve učiteljstva predložene ministru prosvete.

(Prema odluci V. Glavne Učiteljske Skupščine U. J. U. držane 28. i 29. avgusta t. g. u Subotici ove je zahteve i resolucije Udr. Jugoslov. Učiteljstva podneo Izvršni odbor g. Ministru Prosvete u izvodu.)

#### Solski zakon.

Narodno prosvetovanje je jedan od najglavnijih činilaca narodnog života, bez koga se ne da zamisliti ni dobar privredni život. Bez dobro uređene prosvete nema ni dobre vojske ni samouprave u zemlji. Samo prosvetljen narod može

napredovati i izdržati konkurenciju u velikoj svetloj kulturnoj utakmici i održati svoju nacionalnu egzistenciju.

Te resolucije priobćujemo šele sedaj, ker so izšle tudi šele sedaj v »Narodni Prosveti«. — Uredništvo.

### LISTEK.

DR. TOMAŽ ROMIH:

### Boj za slovenske šole pred več kot štiridesetimi leti.

V mariborskem učiteljskem društvu se je načelo vprašanje, ali se naj upelje v osnovno šolo tudi nemščina.

Marsikoga bode morda zanimalo, kakšno stališče je zavzelo v tej zadevi slovensko učitelstvo v navedeni dobi. Zato podam sledeči odlomek svojih spominskih zapiskov.

Ob mojem prihodu v Ptuj leta 1876. je vladalo v narodnem oziru pravo mrtvilo. To je bila pač posledica nemških zmag na Francoskem. Zbudila se je nemška pohlepnost po svetovnem gospodstvu. Hoteli so priti po kopnem do Sredozemskega morja in potem dalje in dalje. Na tej poti smo jim bili Slovenci kot prvi na poti. Ako hočejo Nemci svoj cilj doseči, morajo Slovenci kot narod izginiti. In Avstrija je bila poslušna dekla velenemške propagande. Osnovana so bila vlenemška propagandna društva: Nemški Schulverein, Südmark, razni Turn-Gesangs-, Kazinoverelini.

V vsakem spodnještajerskem mestecu, trgu, pa tudi po nekaterih vaseh, je

bilo vsaj eno, pa tudi več teh društev. Vsenemško uradništvo je bilo v službi velenemške propagandne ideje. Ne smemo se torej čuditi, da je narodno navdušenje iz taborskih časov začelo pojemat, in da je le še kot majhna iskra tlela še tu pa tam, čakajoča ugodnega trenutka, da zopet vzplamti.

Na ptujski petrazrednici, kamor sem prišel za pomožnega učitelja in katero je obiskovalo gotovo tri četrtine slovenskih učencev, je bil učni jezik nemški, slovensčina se ni niti kot predmet učila. V okoliške šole, tudi enorazrednice, so šli nemščino. V učiteljskem društvu so bila vsa predavanja nemška, nemški so bili tudi zapisniki, ravno tako pri uradnih konferencah. V čitalnici ni skoraj nihče zahajal. Skoraj vsi čitalničarji so bili včlanjeni tudi v Kazino, in Männergesangs-Verein, kamor so hodili prepevat in se razveseljevat. Občevalni jezik je bil skoraj izključno nemški.

Ko sem se v Ptuj dobro udomačil in ko sem napravil leta 1876. svojo učiteljsko maturo v Mariboru, usposobljenostni izpit za ljudsko šolo v Gradcu, in ko sem bil leta 1879. imenovan stalnim podučiteljem, sem začel delovati tudi izven šole. Seznanil sem se pa tudi natančno s šolskimi postavami in sem preštudiral vse pedagoške klasike, kar jih je bilo takrat dobiti. V Ptujskem učiteljskem društvu sem začel s slovenskimi predavanji o raznih pedagoških in šolsko političnih stvareh in sem odprl učiteljsko oči o krivicah, ki jih trpi slovenski učitelj. Taka velika krivica je bilo dejsvo, da so morali spodnještajerski učitelji delati usposobljenostne izpite pred izpraševalno komisijo v Gradcu, in kar je bilo še najhuje, da so morali delati tudi praktične nastope na nemških šolah z nemškimi učenci, ko so bili vendar doma vajeni slovenskega pouka.

Stoga je Zakon o ureditvi Osnov. nastave i škole jedan od vrlo značajnih zakona za budućnost narodnu i državnu.

V. Glavna Učitelj. Skupščina žali, što se za punih 6 god. od oslobođenja i ujedinjenja našega naroda nije moglo dospeti, da se donese jedan jedinstveni Zakon o Uređenju Nar. Škole i prosvete, te toliko značajne grane narod. života za novu državu, nego se još u pojedinim pokrajinama upravlja po zastarelim zakonima i propisima prošloga režima.

Pozdravljajući korake merodavnih faktora, da reše pitanje donošenja jedinstvenoga Zakona o narod. školama i raspoređenju Nar. Skupštine, da se taj zakon reši, u narednom sazivu Učiteljske Skupštine posle svestranog pretresa svih odredaba u podmetom projektu, pobudena je da izjavi ovu rezoluciju:

Osnov. principi, koji treba da budu zastupljeni u jednom dobrom zakonu o nar. školama jesu ovi:

#### Temeljne zahteve prosvete.

Nar. Škola treba da bude u prvom redu nacionalna i da vaspitava u duhu državnoga i narod. jedinstva; treba da bude državna — jedinstvena za celu zemlju, demokratska, pristupačna svima slojevima društvenim, da je slobodna od svakog uticaja i predrasuda i da služi samo saznanju istine i pravde.

Nar. Škola treba da je, moderna savremena duhu i težnjama današnje nauke i opšteg kulturnog progressa; da odgovara prilikama i potrebama naroda i života našega. Uzgañanjem celokupnoga naroda, ona će upućivati članove njegove, da shvate potrebe zajednice i svoj položaj u društvu tako, kako će kao moralni članovi aktivno učestvovati u društvenom radu na ostvarenju ideala narodnih.

Narodna Škola treba da u vaspitnom sistemu s drugim školama i ustanovama za prosvetovanje čini jednu celinu, jedan sistem, u kome će se od porodice pa dok vaspitanik ne izađe u svijet ogledati jedna težnja i jedan pravac.

Nar. Osn. Škola treba da ima svoju organizaciju i nastavu udešenu po pedagoškim principima, da je osigurana državnim potporom u pogledu izdržavanja, da je potpuno emancipovana od svih uticaja sa strane, da ima materijalno obezbeđene nastavnike sa tačno određenim pravima i dužnostima njihovim. Stručni i stalni nadzor kao i savetodavna tela i ustanove, koje idu uz osnov. nastavu, treba da su u rukama ljudi iz učiteljskih redova. Tako bi se osigurao pravilan razvitak školskog života i stvorile povoljne prilike za pravilan nastavni rad.

#### Sodelovanje pri izdelavi projekta.

Jedan školski Zakon konstruisan na ovim osnovama zadovoljio bi idealno i zahteve savremene pedagoške nauke i praktične potrebe narodnoga života.

Ali za izradu ovakvoga jednog zakona treba više i svestranije studije i saradnja i drugih činilaca narod. života, više vremena i podataka nego što je to dosad bilo. Medutim prilike i preka potreba izjednačenja dosadašnjih zakona nasleđenih iz predašnjih vremena neodstupno zahtevaju, da se donese što pre jedinstven zakon za narodne škole, ma on i kraće vreme trajao.

#### Za učiteljsko stalnost.

Današnji projekt Zakona o nar. školama ima vrlo dobrih strana, i zadovoljio bi u mnogome

napred istaknute principe, ako se u ni' unesu izmene i dopune. Šir. Glav. Odbora Udruženja Jug. Učiteljstva, kojima se bolje zajamčile urednije pohađanje škole, brže podizanje školskih zgrada, sigurnije izdržavanje škola, stalnost učiteljska i pravni položaj njihov.

Stalnost učitelja, koja u mnogome uslovljava uspešan rad u školi i kulturni uticaj učiteljev u mestu i okolici treba da je od prvoga dana učiteljeve službe.

Izvršni Odbor dostavljajući Vam, Gospodine Ministre, ovu rezoluciju V. Učiteljske Skupštine moli Vas, da izvolite proučiti i usvojiti podnete Vam »izmene i dopune« Šir. Glav. Odbora Udruženja Jugoslov. Učiteljstva na podneti projekt Zakona koje je V. Učitelj. Skupština u svemu primila, i nastati kod Narodne Skupštine i drugih merodavnih faktora, da se one unesu u zakon i tako osiguraju školi i učiteljsstvu povoljnije prilike za napredovanje, a u interesu narodnog prosvetivanja i bolje budućnosti.

Prilog 2 primerka »Izmene i dopune«. (Ga ni prešlo uredništvo.)

#### Učiteljska izobrazba.

Zahtev u pogledu produžnog učiteljskog obrazovanja i reorganizacije Učitelj. Škola.

1. Učiteljsko obrazovanje treba da se izvrši ili u zasebnom pedagoškom fakultetu na Univerzitetu ili u Pedagoškoj akademiji, ravno-pravnoj visokim školama. Za to studiranje pret-hodnu spremu daje jedino Učiteljska Škola.

2. Da bi Učitelj. Škole mogle spremiti kandidate za to produžno više pedagoško studiranje, potrebno je da se i sadašnje Učit. Škole preurede i to:

a) Zakonom jednoobrazno u celoj državi izvesti uređenje Učiteljskih Škola;

b) Na osnovi toga zakona da se izradi jedinstveni nastavni plan i program (koli do sada nije postojao) iz mišljenje i saradnju svih stručnih lica u zemlji;

c) Da se pohađenje Učiteljskih Škola produži na pet godina tako, da se peta godina računa kao prva godina visokoga studiranja na Univerzitetu ili Pedagoškoj Akademiji;

d) Da bi se do takvoga uređenja i (svršenim) dacinu dopušta se studiranje fil. fakulteta, učiteljskog obrazovanja došlo, kao i do valjanosti nastavnika Učitelj. Škola treba svake godine po nekoliko svršenih maturanta poslati na studiranje na stranu a u isto vreme omogućiti, da maturanti sa Učitelj. Škola mogu kao redovni učenici studirati svoju struku na našem univerzitetu.

3. Da se odmah ukinu sva pedagog. odeljenja iz srednje škole.

4. Da se za Učiteljske Škole podignu takve zgrade koje će potpuno odgovarati svojoj svrsi.

5. Učiteljske Škole treba da imaju valjano uređene vežboavnice.

6. Učiteljske Škole neka se otvaraju u većim kulturnim centrima.

#### Penzija s 15 % pri 32 služb. letih.

U čl. 31. Zak. o činov. i drž. službenicima stoji da: Činovnici posle navršene 35. godina službe pri penzionisanju zadržavaju i pravo na 15% uvećane osnov. plate, ako to nije drukčije regulisano spec. zakonom.

Učitelji i profesori po spec. zakonima dobijaju punu penziju posle navršene 30. i 32. godine. To je glav. kontrola spojila penzionisanim profesorima i učiteljima sa 30 i 32 god. pravom na ovih 15% uvećane plate.

### Nace Križman — šestdesetletnik.

Nace, kaj je mogoče? Pa bo že res, ker navaja znani Tvoj življenjski in stanovski drug A. U. v »Učiteljskem Listu«, da si zagledal lub sveta dne 11. decembra 1865 v Dornbergu, v zemljskem raju vinorodnih gor, v čarobnem obližju nesmrtnih pesnitev našega goriškega slavčeka. Po zdravj krepki telesni konstituciji in vedno vedrem temperamentu — jasen odsev solčne Goriške — bi te cenil mnogo mnogo mlajšega. Zdi se mi kakor včeraj, predvčerajšnjem, ko si stalno prihajal na naše učiteljske skupščine, dobre volje in poln optimizma.

Spomini na dragega Nacea segajo daleč nazaj v ono dobo, ko je bilo učitelstvo celokupne Slovenije organizirano v »Zavezi jugoslovenskih učiteljskih društev«. Kakor vsemu v »Zavezi« včlanjenemu učiteljsstvu, bile so tudi našemu Naceu zvezde vodnice: zvesto tovarishstvo, dosledna narodnost in neupogljiva naprednost. Bil si najboljši med dobrih. Zato Te je volilo učiteljsko skozi dolga leta članom upravnega odbora organizacije. Z nami si živel, z nami si trpel, z nami si se veselil ob vseh uspehih in neuspehih vse do takrat, ko so nam razdelili rodno grudo, ko se je po višji sili moral razstati brat od brata, tovariš od to-

„Božična pravljica“, mladinska igra „Šolski oder“, glej Prosveto!

Po žalbama zainteresiranih Drž. Sveti nišio je odluko Gl. Kontrole stojeći na gladištu: da je 15 % uvećane plate sastavni deo penzije. I kada prof. sa 30 i učitelj sa 32 godine imaju prava na punu penziju onda oni imaju prava i na ovaj sastavni deo penzije 15 % uvećane plate.

Na osnovu ovoga rešenja svi profesori i učitelji dobili su punu penziju sa ovih 15 %.

U zakonu o budž. dvanaest. za avg. — novembar t. g. u članu 50. dato je tumačenje čl. 31. da 15 % mogu imati kao sastav. deo penzije samo oni držav. činovnici koji imaju 35. efekt. godina službe.

Ovo se ne odnosi na službenike držav. saobraćajnih ustanova koji imaju 26 odnosno 32 god. takve efekt. službe i na oficire i vojnike službenike.

Kad po specijal. zakonu prof. i učitelji dobijaju punu penziju sa 30 i 32 god. bilo bi nepravda sporiti im pravo na 15 % sa 30 i 32 god. službe na punu penziju po specijal. zakonu. Zato Izvršni Odbor Udr. Jugosl. Učitelstva moli Gospodina Ministra da se u nov zakon o budž. dvanaestinama unese član koji bi glasio:

»Profesori i učitelji sa 30 i 32 god. efekt. službe za punu penziju imaju pravo i na 15 % najvišeg stepena godišnje osnovne plate. Ovo važi za sve penzionisane kojima je do sada osporavano pravo (prema čl. 50. zak. o budž. dvanaestinama za avg. — novem. 1925. g.)«

#### Solsko nadzorstvo.

Rezolucija o školskom nadzoru nad osnovnim školama:

1. Skupština je mišljenja, da treba zadržati oba u projektu predviđena nadzora nad osnovnim školama t. j. sreski i oblasni školski nadzor.

2. Da sreski školski nadzor bude više instruktivan, — didaktički. Za obavljanje administr. poslova, da mu se stavi na raspoloženje pomoćno osoblje — po mogućnosti iz učiteljskog reda.

3. Da oblasni šk. nadzorici budu spona između sreskih škola, nadzornika i oblasnih samoupravnih vlasti i da vrše stručan nadzor nad radom sreskih nadzornika i škola, odbora. Osim toga njihova briga mora biti posvećena podizanju i obezbeđenju materijalne strane narodnih škola u smislu odredaba pojedinih zakonskih propisa.

4. I sreski i oblasni školski nadzornici da se uzimaju iz učiteljskog reda. Za nadzornike mogu biti postavljeni učitelji sa jakim kvalifikacijama i istaknutim prosvetnim i vaspitnim radom u školi i van nje.

5. Položaj školskih nadzornika da bude stabilan. Bez svoga pristanka oni se ne mogu razrešiti od dužnosti najmanje za 5 godina, niti se mogu bez svoje molbe premeštati.

6. Škol. nadzornici, sreski i oblasni, kadgod putuju po službenom poslu i radi obilaska i pregleda škola, imaju prava na naknadu putnog troška po propisanoj uredbi o naknadi putnih i selidbenih troškova, koje vredi i za ostale činovnike.

7. Pored toga svakom nadzorniku treba odrediti i jedan stalan funkcionalni dodatak tako da sreski nadzornici dobijaju po 1000 Din a oblasni 1200 Din mesečno.

#### Materijalne zahteve.

1. Da se učiteljima isplati razlika u plati i primadnostima na koje po činovničkom zakonu od 31. jula imaju pravo, i to za vreme od 1. okt. 1923. god. do kraja aprila 1924. godine, jer je to država dužna da učini po jednom pozitivnom zakonu.

2. Da se penzionisanim učiteljima-cama u Slovenačkoj penzije u krunama preobrate u penzije u dinarima ali pari.

To je jedna očigledna nepravda, što to još do sad nije učinjeno.

## Gibanje učiteljstva in prosvete v drugih državah.

### Iz čehoslovaške.

E. Š.

— Čl. Načrt zakona o izobrazbi učiteljstva narodnih škol. Delovna komisija, organizirana pri ministarstvu šolstva in narodne prosvete, je dobila nalog, da iz-

variša. In tako danes naše veselje ob Tvojem rojstnem jubileju ni popolno...

V spominu si nam kot vztrajen aktiven delavec v naši stanovski organizaciji kakor pri vseh naših gospodarskih inštitucijah, izmed katerih si mnogim tudi sam kumoval. S svojim gospodarskim znanjem in Tebi lastno agilnostjo si mnogo pripomogel njihovu razvoju in razvoju. Vsa ta deloma tudi Tvoja deca danes pogreša Tvoje negujoče roke.

Dragi Nace! Ko prejemamš danes v nepozabljeni solnčni Gorici čestitke svojih prijateljev, tovarišev in znancev, bodi uverjen o iskrenosti vseh Tebi od nekdanj v tovarištvu in prijateljstvu vdanil bratov in tovarišev tostran meje naše skupne slovenske domovine, ki stopajo v krog Tvojih čestilcev in Ti kličejo: Nace, čvrst, zdrav in dobre volje do nadaljnih jubilejev!

R. D.

#### V Pariz.

(Dalje.)

Poslovivši se od Marseja, smo krenili na lepo pot ob francoski rivijeri, ki je tako priljubljena diplomatom za njihova potovanja in konference. »Nimajo slabega okusa,« smo konstatirali vsi enodušno. V Nici smo se nastanili v ho-

3. Da se svima udatim učiteljicam izdaje potpuni licni dodatki na skupoću.

4. Da se prilikom penzionisanja isplaćuju dotičnim učiteljicam-cama aktivne primadnosti, dok im se ne reguliša penzija, a eventualna razlika da im se posle naknadno obraćuna.

5. Da se prestane sa sabiranjem priloga među školskom mladeži za različite svrhe. To da se jedino odobri na Vidov-dan i na dan narod. prosvetivanja.

6. Da se zvanična procedura kod rešavanja molaba za prevođenje u viši stepen — višu grupu, kao i za dobijanje 15 % povišice od osnovne i položajne plate i 10 % redovnih primadnosti uprosti tako, da se uz molbu pošalje samo izveštaj, kao kod nastavnika iz srednje nastave, bez ikakvih dokumenata.

7. Da se nastavnicima u težim mestima za službovanje, sa manje povoljnim ekonom. prilikama, naročito pored granica daju i specijalni ili veći dodaci na skupoću — kao što je i prede bilo.

8. Da se mesta: Kastav, Ljubljana, Zagreb i Split stave u 1. red mešne skupoće.

9. Da se učitelji ne premeštaju na zahtev pojedinih političkih lica, mimo i jasnih zakonskih odredaba, jer to nepovoljno utiče na učitelje i prosvetni rad uopšte.

10. Da se uredi pitanje o primadnostima učitelja koji svrše Višu Pedag. Školu i polože diplomski ispit.

11. Da g. Min. Prosvete učini potrebne korake kod Min. Unutrašnjih Dela, da organi nižih upravnih vlasti, u ophođenju i odnosima sa učiteljima svoje ponašanje i postupke podese tako, da to ne ide na uštrb ugleda prosvetnih radnika. Ima primera, da su zbog postupaka pojedinih policijskih organa nastavnici bili prinuđeni napustiti svoja mesta službovanja, i to u krajevima, gde su škola i učitelj danas najpotrebniji.

12. Da se disciplinski postupak protiv učitelja — dok ne stupi u život novi zakon o nar. školama, vodi analogo čl. 170. zakona o činovnicima.

#### Za upokojence.

Da se prizna pravo na popust od 50 % na svima državnim železnicama i ostalim saobraćajnim sredstvima sa neograničenim brojem putovanja i članovima porodica državnih činovnika, penzionerima, kao i članovima njihovih porodica.

#### Selitveni troški ob razpisu.

Na osnovu Rešenja Min. Finansije odnosno General. Direkcije Držav. Računovodstva DRBr. 111.061 od 14. avg. 1921. godine učitelji su dosad imali pravo na naknadu selidbenih troškova iz državne kase i kad se premeštaju na osnovu konkursa (stećaja) po čl. 35. iz mesta u mesto.

Po saznanju u Ministarstvu Finansija izražuje se nova Uredba o putnim i selidbenim troškovima i dnevnica državnih činovnika, koja će se uskoro podneti Finansijskom Odboru Nar. Skupštine.

Novom Uredbom menja se i čl. 33. tač. v. Uredbe DRBr. 96.000 od 1920. god. tako, da se više ne priznaje pravo učiteljima na naknadu putnih selidbenih troškova u slučajevima premeštaja po stećaju.

Izvršni Odbor Udruženja Jugoslovenskog Učiteljstva moli Gospodina Ministra da se izvoli zauzeti kod G. Min. Finansija i Finansijskog Odb. Nar. Skupštine, da se ovo stećeno pravo ne ukida učiteljima već da gornje rešenje General. Direkcije ostane i dalje u sili.

21. X. 1925. Beograd.

Udruženje Jugoslovenskog Učiteljstva.

Sekretar:

Jov. Milčević.

Predsednik:

Pet. Vuksanović.

akademijah in na zavodih za izobrazbo učiteljic v domačih naukih. Obe ti ustanovi more organizirati samo država. Študij na njih je brezplaćen. — Spadala naravnost v kompetenco ministarstva

## Splošne vesti.

— **Seja širiega sosveia.** V 2. seji ožjega sosveia dne 28. novembra je bilo sklenjeno, da se vrši dne 29. decembra seja širiega sosveia UJU poverjeništvu Ljubljana. Ker pa je dobilo vodstvo med tem poročilo, da se bo takrat najbrž vršila seja širiega glavnega odbora UJU v Beogradu, bomo morali preložiti našo seja najbrže na januar. Točnega obvesila pričakujemo v kratkem in upamo, da bomo mogli poročati natančno že v prihodnji številki.

— **Slovenec piše:** »Ob Prešernovi 125-letnici... ne prinaša oficialno glasilo liberalnega učiteljstva — »Učiteljski Tovariš« ni i vrstice o Prešernu. Po pravici toži »Narod« da liberalna inteligenca Prešerna zanemarija. — »Slovenčev« klasik naj kar molči o zanemarijenju Prešerna, ker sigurno ga tudi on ne bi omenil, ako bi mu to ne prišlo za avtonomistične svrhe. Blatili Prešerna mi nismo nikdar, dasi ima »Učit. Tov.« 65 le. Pri tej priliki naj spomnimo klerikalne kulturne moraliste na »Pozabljeno 50-letnico« — dr. Kreka, ki ga pa danes v »Slovenec« na vso sapo citirajo. »Liberalno« strašilo, ki ga je »Slovenec« prinesel zopet enkrat iz svoje zarjavele orožarne, je tudi že zelo obrabljeno in iz mode ter je stvar okusa, kakor »Slovenčeva« notica.

— **Minister prosvete g. S. Radić** je sprejel delegate Izvršilnega odbora UJU, ki so z ministrom razpravljali o stanovskih vprašanjih. Konferenca se je vršila dopoldne in popoldne. Na razpravo je prišel tudi zakonski načrt o osnovnih šolah.

— **Novi člani prosvetnega sveta.** Na podlagi zadnjih dvanajstin se razširi prosvetni svet v prosvetnem ministarstvu za tri člane. Od teh odpade po eden na Hrvatsko, na Slovenijo in na Bosno.

#### PROSIMO POROČIL O PROSVETNIH DRUŠTVIH ITD.

— **V šolskem okraju Konjice:** Črešnje, Sv. Florijan, Sv. Kunigunda, Prihova, Rakovac, Spitalič, Zreče.

— **V šolskem okraju Kozije:** Buče, Koprivnica, Olmlje, Pečice, Pilštani, Podčetrtek, Prevorje, Virštani, Zagorje.

Ostale šole, ki nam še niso poslale seznama in od katerih še želimo podatkov, priobčimo v prihodnji številki. Poslužite se frankirane dopisnice, ki je priložena ceniku!

— **Velikonočno potovanje v Italijo.** Društvo »Probuda« priredi velikonočni izlet v Italijo, in sicer iz Ljubljane preko Trsta v Firence, Rim, Neapolj, Ankonu in s parnikom na Reko. Odhod je v torek 30. marca opoldne iz Ljubljane, vrnitev v torek 6. aprila. Stroški za vožnjo z brzovlakom, hrano, prenočišča in

šolstva in prosvete. Akademije je ustanovljati predvsem v sedežih vseučilišč. Za praktično vežbanje je ustanoviti pri pedagoških akademijah potrebno število vadnic.

vsa vstopnina znašajo 2500 Din v III. razredu in 2850 Din v II. razredu. Število udeležencev je omejeno na 40 oseb. Imenovani znesek se plača v 3 obrokih, in sicer tretjina januarja, drugo februarja in ostanek 10. marca 1926. Prijave sprejema »Probuda«, Gospodarski odsek, Ljubljana, Tehnična srednja šola.

— **Sanatorij v Mariboru.** Že več let obstoja v Mariboru edini sanatorij. Vkljub temu opazimo, da večina občinstva ni poučena o namenu in pomenu te bolnišnice. — Razen umobolnih in bolnikov z nalezljivimi boleznimi, se sprejemajo v sanatorij pacienti vseh vrst. Cene so iste kot v splošni bolnici, za I. in II. razred še cenejše. (I. razred 90 Din, II. razred 60 Din, III. razred 30 Din dnevno). Zdravnika mora pacient posebej honorirati. Da pa bo lečenje omogočeno tudi širšim slojem, so določili zdravniki za pacijente sanatorija tako nizke cene, da jih bo mogel plačati vsakdo. V zavodu je namreč ta udobnost, da si pacienti lahko zbirajo med vsemi mariborskimi zdravniki onega, ki naj v sanatoriju zdravi njegovo bolezen. — Ako pride pacient v sanatorij, si lahko izbere tam svojega zdravnika iz seznama, ki vsebuje imena in natančno označbo vseh mariborskih zdravnikov. V Mariboru imamo toliko izvršnih zdravnikov vseh strok, da nam ni treba iskati zdravniške pomoči v tujini. Zavedajmo se tega, kar imamo dobrega doma in poslužimo se lastnih zavodov, ki so cenejši in ne slabši od tujih. — Sanatorij v Mariboru ima krasno lego južno od Kalvarije poleg vinarske šole na vznožju vinorodnih gričkov. Zavod ni namenjen izkoriščanju bolnikov, ampak njihovu ozdravljenju.

— **Vabilo na sestanek učiteljev upokojencev** iz radovljanskega okraja, ki se vrši v nedeljo 13. decembra ob 3. uri popoldne v hotelu Jekler na Bledu. — Z.

— **k Esperanto.** Pred kratkim je izšla »Popolna slovnica esperantskega jezika« z malim slovarjem. Naroča se pri »Esperantskem klubu« v Ljubljani (»Narodna kavarna«). Cena knjige je 20 Din. Prevajatelj knjige je tudi pripravljen predavati o »Esperantu« proti malenkostni odškodnini. Gg. predsedniki okrajnih učiteljskih društev naj se tozadevno obrnejo na upraviteljstvo osnovne šole v Ovčaku pri Kočevju.

— **k Koledar Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani** za leto 1926. Cena 15 Din. Založilo vodstvo C. M. D. Ljubljana, »Narodni dom«.

Izšel je ta koledar, ki se je prav udomačil med rodoljubnimi Slovenci, posebno na med vsemi onimi, ki čutijo z našimi neodrešenimi brati. Med spisi je omenjati A. B. spominski spis dr. Jak-

## Jedna marljiva, svestrana i vrlo plodna radenica — naša drugarica.

Sud naučenjaka o J. B. B. (iznosim ovde samo neke citate). Dr. Karasek, češki naučenjak u listu »Moravska Orlice« od 1907.: Autorka (naime J. B.) poznaje (osim češka) i poljačku literaturu, a tako i nemačku, francusku i englesku. Napisa je čitav niz knjiga o nar. vizovima, od kojih ističemo veliki »leksikon« u sedam jezika. Ta je dama očevdno jedna od najinteligentnijih Jugoslavenski. Čiji gostoljubivi dom u Sarajevu prikazuje komadić idealne sveslavenske oaze u tamnošnjoj nemštini. Radovi gdje Jelice naučnici su, a interesovaće osobito ljude, koji se bave etnografskim studijama. Ogromno je tu vrelo širokog znanja. Njezina se naučna ispitivanja čitaju vrlo u slast, jer su iznesena na način, koji se drugde ne može naći; francuska lakoća u stilu i slavenski zanos u shvaćanju.

Vrlo laskav je sud i Dr. I. Aleksandrova, prof. univerziteta u Kazanu, jednako od najodličnijih etnografa ruskih, koji uživa svetski glas.

Interesantno piše o J. B. Dr. P. R. Radosavljević, prof. univerz. u New-Yorku: Poput Jelene Nemanjičke, žene kralja Uroša, jednako prosvetiteljke na obadve strane, koja su jednako slavili i pravoslavni i katolici, 650 god. posle vi-

dimo J. B. i opet, »jednako prosvetiteljku na obadve strane«. Ako je kraljica Jela jedan od najstarijih primera u našoj istoriji za to, kako kulturna djelatnost može da nadmaše verske jazove i kako je prosvetna zajednica, zajedničke sardnje na prosvetnom polju, najbolja da se razne vere okupe u jednu naciju, onda je pisac Jela jedan od najnovijih primera za tu lepu ideju. Belovićeva je jedna od prvih kćeri hrv. i srp. dela našega naroda, koja se oslobodila od svega plemenškog veroispovednog, reakcionarnog, koja je u sebi izradila dušu i savest moderne humanitetno nastrojene Jugoslavenke. Pre 30 godina ona je imala, kao i danas, dušu jedne besprekorne Jugoslavenke. U knjizi ima navedenih još nekoliko pisama franc., nemač. i talij. naučenjaka.

Medu Slovencima ima štovatelja osobito Dr. Ilesića i Dr. N. Županića.

Vazda je radila z najneprijatnijim prilikama, u većitom strahu, da ne ulove korespondenciju od koje je velik deo zapeo u avstrij. crnom kabinetu. Ona, čuvarica svega najpozitivnijeg u našoj rasi malo je dosad imala vedrih dana. Pakost avstrijskih činovnika, zloba domaćih sinova, zavist nekih ograničenih žena stajala je obično na putu njezinog rada. I danas nije bolje!

Izneo T. J.

(Konec.)

➡ **Če niste za Miklavža, obdarujte na božićnici otroke s knjigami iz založbe Učiteljske tiskarne!** ➡